Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30767970

5

Q. D. B. V.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE GLANDULIS P. N. PATULIS.

Quam,

DEO JUVANTE,

Conſenſu Ampliſſimæ Facultatis Medicæ

in Per-Antiqua ACADEMIA TUBINGENSI,

PRÆSIDE,

DN. ELIA RUDOLPHO CAMERARIO,

Phil. ac Med. Doct. Prof. Publ. Ord. Conſil. & Archiatro Würtemberg. Facult. Med. p. t. DECANO.

Dn. Patrono atque Præceptore omni obſequii cultu ætatem proſequendo.

PRO LICENTIA,

Summos in Arte Medica Honores, Inſignia ac Privilegia DOCTORALIA capeſſendi

d. Octobr. Ann. 1689. H. L. ſolit.

Solenni ſubjiciet Examini

ERNESTUS JOSEPHUS Albeckh / Aug. Vind.

TUBINGÆ,

Typis MARTINI ROMMEII.

PROOEMIUM.

ADenologia, *pars relictæ ferè Medicis Anthropologiæ, ſedulis Anatomicorum manibus id debet, quod cum Affinibus Angeiologia, Nevrologia, Myologia, Oſteologia &c. ſenſim magis inclareſcat, doctrina explicandis functionibus animalibus omninò neceſſaria, nec minus tamen difficultatis involvens quàm utilitatis. Quamvis autem ſint adhucdum, quæ ad plenam ejus perfectionem requiri poſſint, & ab Hoc Illóve deſiderata & indigitata fuerint, nova tamen ſubindè accedens lux eam ita illuſtrat, ut jactis talibus Anatomico-Phyſiologicis fundamentis benè ſuperſtrui poſſit affectuum præternaturalium Pathologiæ propria doctrina. Hic enim eſt ſcopus Medici, non ſolùm ſcire ſtatum naturalem, ſed & explorare ægrum atq; curare; prior ut Curioſi ſcopus eſſe poteſt, quem ſuis inquiſitionibus intendit, non ſollicitus de aliis indè derivandis, ſed ſua ſpeculatione contentus in ea ſubſiſtit; Ita poſterius arripit Medicus, non neglecto aut prætermiſſo priore, ſed præſuppoſito. Cùm igitur juxta laudabilia* Gratioſæ Facultatis Medicæ *Statuta poſt exantlata examina ſequi debeat* Diſſertatio Inauguralis publica, *quapropter juſſu & Authoritate Ejusdem, ex tanto diſpoſitionum morboſarum, totidem gravium valdè difficultatum, numero ſelegi* Glandulas p. n. patulas, ſive ſeri nimiâ copiâ factam ſecretionem. *Fac Triune Deus, ut feliciter cedat, quod honori Divini Tui nominis dicatur, quod proximi commodo, veritatis detectioni deſtinatur.*

THESIS I.

PArtes, quæ ſubjecti vices hîc ſuſtinent & præternaturaliter affici dicuntur, ſunt *Glandulæ*, organa illa, quæ mediante ſtructura ſua ex diverſis liquidis appulſis, ope variorum vaſorum determinatum humorem ad peculiare opus ſecernunt: Tales copiosè per corpus ſparſas in ventribus & artubus, ambitu ejus & intimis quoque penetralibus demonſtrant Anatomici, inſigniter non numero ſolùm ſed & dignitate auctas hoc tempore, quo earum ordini è nobilioribus viſceribus acceſſit Cerebrum, Hepar, Renes. &c. Ita ut longius ſe extendant hodiè quàm olim, ubi, Naturâ illarum minus perſpectâ, in numero, ſtructura & uſu ad ignobiliores partes, detruſæ fuerunt. Conveniunt autem ipſæ in conſimili ratione ſtructuræ, quâ earum quælibet deprehenditur duplici vaſorum advehentium, duplici item revehentium genere prædita, indè arteria & nervo, hinc vena & vaſe excretorio. Advehit arteria rivulum Maſſæ ſanguineæ, & hic deponit ex diverſitate confuſarum particularum quæ accommodæ magis & congruæ, concurrunt nervi copioſi ad partes glanduloſas tendentes, vehentes hinc etiam liberaliter ſpirituoſum ſuum atque impetum faciens, Hippocraticum principium: Quod utrinque ſeceſſit ſive ob configurationem ſolam pororum ſive accedens etiam fermentum, de quo epicriſin videſis *Excell. Dn. Præſidis Diſp. de Coryza ſicca*, excretorio ductu, vel lymphatico vel peculiari alio, hîc in cavitatem quandam aut extra corpus, ibi in Oceanum undè venerat, revehitur, reſiduum ſanguinem, dum commiſſo munere ordinario fungitur, revehente vena. Supereſt intermedia ſubſtantia ſpongioſa, rara, laxa, ut acutiores cenſent, complicatura vaſorum capillarium, congeries variè conglomeratorum vaſculorum, in quibus ope flexuoſæ illius contorſionis ſecernatur & deferatur liquor in qualibet glandula ſecedens à ſanguine.

II.

Fluit ita in ambitu corporis ſudor, in renibus urina, in ore ſaliva, in inteſtinis liquor pancreaticus, & qui ſunt alii, ſinguli ſingularis & diſtinctæ magis minusve conditionis liquores, pro diverſitate glandularum, quæ vel Reductrices vel Excretrices, (de nutritiis an, & quales aliàs.) Priores, quas *conglobatas* vocant, à figura ſua æquali, globoſa, non è pluribus conflata, peculiare id & elegans revehens vaſo-

rum

rum genus habent, quæ Lymphatica, huic ſeculo ſuæ inventionis gloriam debent, oriunda vel ex ipſis illis glandulis, vel ex interſtitiis fibrarum ad aut in glandulas tendentia, partemq; lymphæ indè etiam vehentia, de quibus conſule *Excell. D. D. Zelleri Admin. vaſorum Lymph.* Poſteriores ſ. *conglutinatæ* ob conjunctas plures minores unâ densâque membranâ & arctè cohærentes, ſ. *congregatæ* ſeorſim & areolarum inſtar ſparſæ, ſ. *conglomeratæ* ex minoribus, ſingulis ſuum rivulum ad communem ductum mittentibus, membranarum ope laxius junctis & convolutis compoſitæ, ſingulæ & ſecernunt à ſanguine liquores ſuos, & ſecretos excernunt paſſim ſuo officio deſtinatos, ſcilic. non ſanguinis ſolùm depurationi, ſed & ciborum, chyli præparationi, mutationi, perfectioni.

III.

Hòc glandularum munus eſt, quod ſi debitè expleant, ad integritatem machinæ plurimùm contribuunt, ſalvaque tali ſecretione plura mala præcavent & avertunt. At ſuos etiam nec paucos patiuntur morbos, ſub diſpoſitione p. n. impeditæ vel planè non vel perversè munera ſua obire valent, dum modò nimis parvâ & exiguâ quantitate ſerum proliciunt, modò econtrà copiosè nimis ſecernunt & evacuant patulæ p. n. glandulæ. Per has, quas hoc loco conſiderandas ſumimus, non intellectas volumus in genere glandulas, quatenus quibuscunque patent cauſis morbificis, & quodcunque vel à natura huc protruſum vel ſenſim collectum admittere coguntur, quales diſpoſitiones nonnunquam ſiccitas potius & fluxus ſuppreſſio comitari & ſequi ſolet, ſed ſecretionem nimiam, quæ in illis contingit, quâ ſerum copioſius admittunt & emittunt.

IV.

Cauſa patularum ita glandularum, ut major indè fluat lymphæ copia, non una eſt ſed multiplex, nunc à parte magis *materiæ*, nunc *organi*, nunc utriusque culpa. Huc enim contribuit ipſius *ſeri* in toto corpore *abundantia*, quæ ut reliquas partes ita & glanduloſas inundare poteſt & ſolet, adeoque & ipſas glandulas laxando, & copiam materiæ ſuppetitando copioſioris fluxus cauſa fit. Ut ergò materiam in ſtatu naturali derivamus à Maſſa ſanguinea, cui etiam nervi ſuum, quod vehunt actuoſum, debent, ita ab eadem in ſtatu p. n. copiam illam accerſimus, à ſanguine ſc. ſeroſo, pituitoſo, in quo proportio purpureæ & ſeroſæ portionis à communi aliàs & ordi-

naria ratione recedit, hac præ illa excedente & peccante vel levius adhuc ob ſtatum naturalem ſub temperamento humido, phlegmatico eò inclinantem, vel gravius, ſub intemperie dicta frigida humida, qualis in & cum ſanguine reliquo corpori communicari, & modò pluribus modò paucioribus glandulis, pro ſingularum vi reſiſtendi fortiore vel debiliore, inſinuari ſolet, & cum nec ſerum omne per venas redire nec intra glandulas contineri poſſit, tanta copia exſudare cogitur.

V.

Sequitur alterum ſanguinis vitium, quod illius *fuſionem* aut *præcipitationem* dicunt. Sanguis in ſtatu naturali præter variarum & diverſæ ſortis particularum, quibus conflatur, copiam, requirit earum quoque debitam mixtionem, quandam unionem, ut conſpirantibus illis & circularis & inteſtinus motus commodè abſque turbatione peragi poſſit, nec portiones plures aut citiùs ſecedant, quàm ſtatæ ſani corporis leges poſtulant. Contingit autem in oppoſito ſtatu haud raro turbari illam mixtionem, ſundi aut præcipitari quaſi ſanguinem ut ſeroſam portionem facilimè ſecedere & diffluere patiatur, & per hoc illudve emunctorium elabi. Illuſtrari ſolet talis ſeri conditio exemplis variorum corporum, quæ ab extus corpori illata ſimiles mutationes inſtituunt: Ita liquatur & funditur ſerum à *Mercurio*, ſalivationem inſtituente, cùm ab heterogeneis ſanguini illatis particulis, utut minimis & ſubtiliſſimis, activis tamen maximè, eoque ipſo aptioribus quæ parvulos etiam ductus reſerare queant viſcidumque reſolvere, ſui juris fiunt ſeroſæ partes, & ab aliarum conſortio facilè ſecedunt, excernendæ per glandulas (ſæpiùs non ſemper) ſalivales. Huc etiam ſpectant *Purgantium* & *Diureticorum* ſimiliumque medicamentorum reſolventium, quæ ſerum quoque in motum ciere & fundere ſolent, modi agendi, quos ſimili lactis a ſale turbati & in ſeroſam portionem præcipitati illuſtrare ſolent.

VI.

Ex parte *organi* ſeroſæ colluviei occaſionem dare ſolent variæ in partibus illis morborum ſpecies. Spectat huc *intemperies* glandularum dicta frigida & humida, vel à ſanguine tali ſupra citato, vel cauſa aliâ, nonnunquam externâ, inducta; Quicquid ſc. laxiorem ipſius glandulæ texturam, patulos magis ductus atque orificia pro-

curare

curare poteſt, ut ob hoc Conformationis vitium facilius admittant humores & continere nequeant, facilemque concedant elapſum. Quibus ex tertia morborum ſpecie accedit aliàs quoque ſoluta unitas & irritatio, vellicatio, quâ ad excretionem ſtimulantur orificia & ſollicitantur, fibræ expultrices ad ſui contractionem coguntur, & frequentiores juſto excretiones & ejaculationes inſtituunt. Huc referendum quoque eſt impedimentum motui ſanguinis in venis poſitum, quod ſerum in vicinis glandulis copioſius ſecerni facit, vi *Experimenti Anatomici*, quo ligatis in vivo animali venis jugularibus, toto reliquo vitæ tempore non ſolùm lachrymæ copioſius fluxiſſe notatæ fuerunt, d. etiam ex ore plurima ſaliva, non aliter quàm ſi mercurio aſſumpto fluxus ille concitaretur, deprehenſis poſt mortem muſculis omnibus & glandulis ſero limpido maximè diſtentis & admodum pellucidis, qualia phænomena etiam *injectiones* in partes ſiphonibus factæ ligatis venis, circa lymphaticos alioſque excretorios ductus exhibent. Talis vinculi vices obire poſſe creduntur nervuli vaſa ſanguinea ambientes & cingentes, vel internæ potius & propriæ vaſorum fibræ carneæ motrices, dum à fluido ſuo repletæ & abbreviatæ, ſtringunt & anguſtant cavum; ut & tardior ſangvinis motus & obſtructiones.

VII.

Ut talis fiat ſanguinis & glandularum diſpoſitio p. n., plura quidem ſuo modo contribuere poſſunt, præ reliquis tamen è claſſe cauſarum morbificarum remotiorum efficacia ſunt citatum prius *Temperamentum*, in quo ſeroſæ partes dominantur reliquis, eas inundant & obtundunt, pronum hinc quod labi poſſit in gradum illum, quem vocant intemperiem; *Sexus*, muliebris, ut plurimum humidus magis, accedente quoque victus genere, quod ad vitam ſedentariam magis ducit, geneſi & collectioni ſeroſæ copiæ maximè favet; *Ætas* & *puerilis*, quæ copioſiori ſcatet humido, alias in ſtatu p. n. non ſolùm plura liberalioris ſecretionis exempla monſtrat, ſed & infantes vix benè degere teſtatur, niſi hæ illævé glandulæ copiam plorent pituitæ, & *ſenilis*, ubi ſiccitas non impedit, quo minus abundare dicatur ſero excrementitio, morbis indè oriundis obnoxia. Inter *Aſtra* (de quorum influxu vigent lites nondum deciſæ, propter obſtare viſam quorundam experientiam) *Luna* præprimis humorum domina

voca-

vocata accuſabitur, ratione inſigniorum ſuarum phaſium & cum planetis aſpectuum. Agit autem in corpus noſtrum mediante *Aere*, qui humidus reſolvere, laxare ſolet, frigidus poros ſtringit, Diaphoreſin ſiſtit ſerumque cumulat, quin & particulis ſuis rigidis, ſalinis fundere, irritare valet. *Cibus* & *potus* communes illæ ſanitatis deſtructrices cauſæ quantum hîc valeant, materiam ſuppeditando, cumulando, cruditatum proventum augendo, aliàs etiam fundendo & ſtimulando quilibet experiri ſolet ſæpius; *Spirituoſa* in ſpecie nimis crebro & liberaliter hauſta, quod poſt ſe relinquant affectum frigidum, ſeri fuſionem, glandularum laxitatem notarunt practici. His junge errores qui circa *quietem*, *ſomnum*, *mœrorem*, *triſtitiam*, *lucubrationes* contingere ſolent, ut & ſolitas *evacuationes* ſuppreſſas. E rerum p. n. ordine plura quidem ſerum dicto modo peccare faciunt, experiuntur tamen id quàm maximè *Cachectici*, quorum vappeſcens jam dum ſanguis & præ oleoſis ſulphureis, viſcidas potius ac inertes aqueas, varias ſalinas imbibentes, poſſidet in copia particulas, quibus facile has illasvé glandulas inundare, relaxare, irritare, copiam humoris ſuppeditare poteſt; Huc etiam refer *Hypochondriacos*, ſputatores dictos, quod vel otioſi dum aliis cogitationibus inhærent ſenſim aſſuefiant ſalivationi, vel à ſanguine ob particulas acidas terreas copioſè præcipitetur ſerum; huc & *febricitantes*, undè ob copioſam ſeri fuſionem & excretionem per urinam, ſudorem, ſputum, unà cum febrili turbatione febres audiunt *ureticæ*, *ſudatoriæ*, *ſputatoriæ*, *Catarrhales*, ob ſymptomata juncta febrili æſtui, tuſſim, ſternutationem, coryzam, ſputi rejectionem copioſam.

VIII.

Fiunt tales humorum fluxus modò extra corpus, modò intra illud, ſ. ad partem quandam decumbunt, & pro ſeri conditione ſolent vellicare, rodere, vel gravare, obſtruere, vel ſtagnare, colligi in interſtitiis partium vel earum cavitatibus, undè *hydatides*, *hydrops*, *anaſarca*. Effundentes copiam talis ſeri glandulæ pro diverſitate partium in quibus locantur affectibus etiam non paucis occaſionem dant. Intra cranium, præter blandam quæ naturaliter cerebrum oblinit humiditatem, in ſtatu morboſo collecta aqua ſ. ſubſtantiæ ipſius ſ. glandularum ſoboles, poſt mortem ſectione deprehenſa, in cadaveribus *Hydrocephalo*, *Epilepſia*, *Apoplexia*, *Mania &c*, defunctorum patulas

tulas

tulas quoque has partes, ſecretamque hîc lympham demonſtrat; Extus emunctoria plura locata, plures etiam fluxus patiuntur, ut fumi, vapores, pulvis, arenulæ, in oculos illapſa ſenſiles iſtas fibrillas irritando vel invitis *Lachrymas* extorquent, ita p. n. quoque copioſæ illæ & involuntariæ modò fluunt, ſub vulneribus, irritatione, eroſione glandularum in oculo & palpebris, affectu ſæpè diuturno, ob negatum ſero fluxum ad partes alias, huc potius, ut facilè & ſæpè fieri poteſt & ſolet, ob patentiam inclinantem. Pars indè liquoris per patulos ductus ad nares ferri ſolita, cum illo quod ex propriis glandulis, ex ipſa tunica pituitaria dicta accedit, *Coryzam* facit; Quin hujus omninò loci eſt famoſa illa *Catarrhorum* doctrina, quæ generalibus prius fundatis commodè ſubordinari poteſt, cùm omnes illæ catarrhorum ſpecies, quæ propriè & vi nominis tales defluxionem quandam ſeri copioſioris in has illasve partes dicunt, patulas glandulas & plus juſto ſecernentes abundè confirment, Maſſamque ſanguineam dicto modo diſpoſitam arguant ſive immediatè ex ipſa, ſive Quidam quoque mediatè, ex cerebro, deriventur; Copioſæ enim ſunt in ſupremo ventre glandulæ, & propriis excretoriis ductibus & vaſis lymphaticis præditæ, quibus aliarum inſtar copia ſeri gravatis vel irritatis, ſimiles quoque effectus ſequi neceſſe eſt.

IX.

In ore *Ptyaliſmus*, ſalivæ copia, tot in maxilla ſuperiore & inferiore ſitas glandulas earumque vaſa excretoria, in thorace *Tuſſis*, *Dyſpnœa*, *Aſthma*, faucium, aſperæ arteriæ, ipſorum pulmonum glandulas fontem agnoſcunt; quæ in ventriculo, inteſtinis occurrunt, detectæ duplicis ſortis, extraque ea pancreas excipiunt ſæpè è M. S. copiam variorum humorum, quos tanquam ſarcinam huc deponunt, undè *fluxus varii*, *Diarrhæa*, non malè hinc nonnunquam à toto dictæ; *Colliquativi* fluxus utrumque & ſanguinis & glandularum vitium longè majus & funeſtum ſequuntur: Renum glanduloſæ texturæ debetur *Diabetes*, ſi non illa rarior ſpecies, quæ ventriculo adſcribitur, communior tamen altera, quâ magna quantitate urina ferè non tàm fluit quàm funditur, nunc acrior, ſalſaque, nunc inſipida ferè, ſeroſa, &, uti blandus ignis demonſtrat, lactea ſeu chyloſa, ſecedente nimis facilè, antequam aſſimilatus fuerit, chylo per patulas glandulas. Quæ in ambitu corporis cutim occupant glandu-

læ, nonnunquam quidem nil aut parùm ſecernere videntur, ut citiùs aqua è pumice exprimi poſſe videatur, econtra tamen inſtar totidem foraminum emittunt *ſudorem*, ad leviorem ſæpè ſanguinis alteratio-uem, non rarò nimis moleſtum, *nocturnum*, & colliquativum.

X.

Differentias alias ſpeciales plures, cùm ex adductis facilè id fieri poſſit, recenſere ſuperſedeo. Ratione autem accidentium, ſerum quod hic vel ibi excernitur unam atque alteram in praxi notatu dignam exhibet. Contingit enim nonnunquam fluxus talis *tanta in copia*, qui non terrorem ſaltem ægro injicere poſſit, ſed & Medicum in admirationem rapere, undè materia pro fluxu tàm diuturno tàm copioſo, & qui ipſam corporis molem adæquare, ſi non excedere videtur? Ut Diarrhœæ, tuſſes, vomitus &c. exempla dant. Eſt nonnunquam *epidemicus*, dum paſſim plures affici ſimiliter notantur, à communi quadam, communem quam reſpiramus auram inficiente cauſa, unde epidemicæ tuſſes, coryza &c. Sæpè non ſine *contagio*, quo alter facilè inficitur, ſimilem paſſurus ſeri fuſionem. Ipſum excretum modò *mite* magis eſt, & *blandum*, modò *acre*, *ſalſum*; Ut aqua aliàs promptè ſalia ſolvit & imbibit, ita & in corpore ſaporibus peregrinis facilè tingitur: hinc nonnunquam dolorificum, excorians, ſtimulans, cui ob ipſam talem rodendi vim phlogoſes, ardores, inflammationes nonnunquam jungi ſolent; modò *tenue*, modò *craſſum*, *viſcidum*; Lympha aliàs & ſerum, ibi extra hic intra ſanguinem dicta, igni admota concreſcere ſolent: indè & hîc vel à calore ſub mora inſpiſſatur, vel ab acido juxta Quosdam inſpiſſatur, à contactu quoque aëris externi alteratur; Hinc modò *crudum*, modò *coctum*: Coctio præterquam materiæ febrili & purulentæ, ſero quoque tribuitur, & in citatorum affectuum pluribus pro diverſitate temporis, initio cruditas, ſuccedente tempore coctio, ibi accuſari ſolet, hîc laudari & deſiderari. Reſpicit utraque ſeri ſecretionem & excretionem, cum hæc fieri nequit ob ſerum in & circa glandulas moleſtum quidem, nec dum tamen vel ob propriam ineptitudinem vel partium obſtructionem ſecretum, aut tenue ſolum parcum, acre in ſtatu cruditatis, cui vel proprio partis robore, vel adjutæ medicamentis ſuccedit coctio, quæ copioſiore evacuatione, in qualitatibus quoque alteratione, inſpiſſatione, ſe manifeſtat.

XI. Si-

XI.

Signa cauſarum & morborum hactenus adductorum partim in ipſo contextu continentur, facilè evolvenda & colligenda, partim cum morbis ſæpè in oculos incurrunt, cætera tandem ſpecialiſſimæ ſunt conſiderationis, quam aliæ occaſioni reſervamus. Prognoſis in generalibus hiſce lineis determinari non poſſe viſa, fluxus tamen tales variè nobis ſiſtit; modò ut *ſalutares*, quæ bono ægri inſtituuntur, & ad ſalutem ejus potius tendere creduntur, quin re ipſa ita ſe habere deprehenduntur, uti coryzæ, diarrhœæ exempla teſtantur; Imò nonnunquam ut *Criticos*, quibus morbi acuti judicantur, & de ſubitò factâ largâ evacuatione ſuperantur, unde ſudores critici, urina talis: Fieri hæc dicuntur à natura, quæ bono ægri invigilat, debentur ipſi illi concurſui & coordinationi agentium in corpore humano, quæ juxta texturam ejus ſingularumque & fluidarum & ſolidarum partium ad præcipitationem, excluſionem moleſti inſurgunt, & in priſtinum ſe reſtituere ſtatum nituntur. His opponuntur mali & ſæpius funeſti, *ſymptomatici*, *colliquativi* fluxus, ſuccumbente natura & cum præſentaneo damno atque languore contingentes, in phthiſi, hectica, alvi fluxibus.

XII.

Methodus medendi primò jubet perpendere, *an ſit agendum*, ſive an Medicus conſideratis indicantibus ita rem conſtitutam deprehendat, ut curam Medicam expoſtulent vel admittant, an verò robore naturæ ſuperari queant, aut econtra omnem opem Medicam videantur eludere? Hîc non eſt agendum in levioribus malis, qualia jam olim à natura ſola curata novit Medicus, & hîc quoque curata iri prævidet: Non etiam eſt agendum in fluxibus ſalutaribus & criticis, ubi vel ſpectatorem ſolum vel ſi opus ſit moderatorem agit, quæque debitè judicari videt, nec turbat contrario motu, neque ſupprimit aut citò nimis ſiſtit. An agendum ſit in gravioribus caſibus, e. gr. colliquativis excretionibus, ubi ſpei vel omninò parum vel nihil ſupereſt, prudentiæ Medicæ relinquo determinandum. *Quid* extra hos caſus *agendum ſit*, quæ indicata cauſæ morboque deſtinanda, Canon contrariorum docet & ſuppeditat, *Seri ſcil. copia eſt imminuenda*, *motus avertendus*, *fuſio cohibenda*, *intemperies corrigenda contrariâ*, *tonus glandularum firmandus*, *ductus & orificia ſtringenda*, *acre*, *ſtimulans removen-*

movendum, deſtruendum, modò tenue incraſſandum, modò viſcidum reſolvendum.

XIII.

Ut his Indicationibus ſatisfieri poſſit, adeundi ſunt Fontes Medici, Chirurgicus, Pharmacevticus, Diæteticus. *Primus* ſiſtit *fonticulos*, defluxionibus jam olim deſtinatos, quorum uſum hîc non vindicabo, fuit enim idipſum præſtitum & reſolutæ, quæ objici ſolent, rationes ab *Excell. Dn. Præſide in Diſput. de Polypo narium aquoſo.* His junge ratione operationis non diſſimilis *ſetaceum, veſicatoria,* quorum ſingulorum efficaciam atque utilitatem in variis maximè à largiore ſeri ſecretione oriundis affectibus commendavit experientia practica, & confirmat ratio, cum partim ex eodem fonte hauriant & detrahant ſuum quem fundunt liquorem, ut huc potius quàm aliò fluat invitent, partim conſtanti fluxionis ordine huic emunctorio aſſuefaciant ſerum; ubi non diſplicet ſimile de mixtis aqua & oleo, quod Quidam explicationis ergò ſolent adducere, cùm pro ratione humoris quem charta imbibit, modò aqua per eam, modò oleum ſecernitur. *Scarificationem* neglectam cum plures hujus modi ſeroſis affectibus ſeſe luere deprehenderint, hinc frequentius & ſtatis temporibus etiam præſervativè inſtituunt. V. S. niſi forte juncta inflammatione, in aſſuetis, præſervationis gratia, in hujusmodi affectibus rarius indicatur. *Parecentheſin* hydropi deſtinatam, qua cautelas ſuas, hîc mittimus.

XIV.

Secundus offert Evacuantia & Alterantia, dicta quoque Specifica interna & externa, ſeu Topica. Inter prima occurrunt *purgantia*, & juxta communem diviſionem uti bilioſis humoribus *cholagoga*, melancholicis *melanagoga*, ita ſero inprimis hîc accuſato oppoſita, *phlegmagoga* ſive *hydragoga*. Verùm cùm diviſio hæc & electiva ſtrictè purgatio non ſint ad palatum hujus ſeculi, nec talis hîc & tanta in hoc puncto occurrat diverſitas, hinc etiam non tàm *agaricum, turbith. colocynth. eſulam, elaterium*, & cætera hydragoga, nec ſola, quàm pro diverſitate affectus & arbitrio ſive Medici, ſive ægri huic nonnunquam vel alteri aſſueti etiam alia commendamus, ſcopo ſcilicet ſerum imminuendi, revellendi, divertendi, cùm & portio ejus hâc ratione evacuetur, primæ viæ abſtergantur, & ut huc potius fluat ſerum invitetur, parte hac vel illa affecta ſuum inde percipiente commodum,

modum, quod relatum à practicis exemplum, de nimia ſeri in glandulis lachrymalibus copiâ ſublatâ purgantibus illuſtrat. Purgantia talia non ferunt omnes fluxus, ſed caute agendum jubent, ubi fuſio, colliquatio humorum, & ubi jàm dùm ad inteſtina tendit (niſi abſtergendo heterogenea glandulas vellicantia, iis ablatis commodiùs poſtmodum ſtringentia uſurpari & ſubjungi poſſe videantur) aut à nimia prægreſſa evacuatione corpori loco copiæ ſeri ejusdem inducta fuit paucitas & defectus, unde etiam tenues, acres fluxus, tempus coctionis expectare jubent; Mitiora hîc quoque commendamus præ fortibus, niſi forſan aliquando, non ſemper, hydropica colluvies talia poſtulare videatur. Formulas purgantium determinare non opus eſt, utpotè & facilè parabilium & paſſim occurrentium, crebro uſu ſe commendant *pil. d. ſucc. Crat. cochiæ*, ſtimulatæ ſi opus ſit granis aliquot reſin. jalappæ, diagrydii, non ſemel modò, ſed iteratis vicibus ſumptæ.

XV.

In univerſum corporis ambitum ſerum propellunt, & per cutis ductus papillares expellunt vel ſudoris forma vel inſenſibili tranſpiratione *diaphoretica* ſive *ſudorifera*, hinc evacuatio, quæ ſuppreſſa cauſæ morbificæ vices agit, hîc libera & debitè ſuccedens fit remedium, jungi ſolet communiter his medicamentis vis ſiccandi, alterandique ſangvinem, agunt enim particulis ſpirituoſis, ſulphureis, volatilibus; hîc præter talia ex *ſuccino, C. C. camphora &c.* parari ſolita non malè commendantur *ligna Guajaci, Saſſafras, juniper. radic. chin. ſarſæ parill.* indeque parata decocta vel cum appropriatis ſpiritibus eſſentiæ; dicantur autem talia ſero non tam parco, aut etiam ad colliquationem prono, nec ſubjectis emaciatis, ſed in talibus caſibus circumſpectè agendum. Cùm Diaphoreticis multum affinitatis habent *Diuretica*, ſerum ad & per urinarias vias evehentia, adeoq; & evacuandi & avocandi ſcopo hîc conducentia, ſimul rarefaciendo, reſolvendo, incidendo in ſimilibus caſibus laudem merentur.

XVI.

Alterantia pro diverſo ſeri ſtatu variare debent, modò *calida, ſicca, reſolventia,* modò *demulcentia, incraſſantia, adſtringentia;* Ad *priora* referimus defluxionibus catarrhalibus in ſpecie dicata *cephalica*, ſpecifica virtute cerebrum fontem illarum reſpicere credita, ratione tn.

 modi

modi agendi ad hanc claſſem omninò referenda, quatenus & nonnihil diſcutiendo, & particulis activis, calidis, penetrantibus, ut Mæ. Sneæ. ita & glandulis; cerebroque communicatis ſeroſas coërcendo fuſionem cohibendo, talia ſe teſtantur; ex plurib. exempli loco adducamus *aromata, rosmar. majoranam, ſalviam, mentham, ſerpillum, betonic. lavend. fl. tiliæ, lil. convall. ſem. aniſ. fœnicul. lign. aloës, ambram, moſchum, ſuccinum, &c.* Et indè parata varia, Tincturas, Eſſentias, Spiritus, Olea, Syrupos, aquas deſtill.; quæ ſingula ipſius analyſeos chymicæ teſtimonio partes ſanguinis ſulphureas reſarcire, ſpiritus ſuſcitare, tonum partium roborare valent, hacque ratione intra ſuos terminos continere ſerum fluxile, tum magis convenientia, ubi copia, fuſione, craſſitie & viſciditate peccat ſerum, quam ubi acre, tenue, parcum. Simile ſerum ſive pituitæ copiam in pectore aggrediuntur plura quidem ex dictis, quibus tamen ex claſſe Thoracicorum jungere licet imminuentia, incidentia, reſolventia, dyſcraſiam frigidiorem immutantia, ut *rad. ireos, ari, enulæ, veronic. ſcabioſ. hyſſop. marrub. benzoen, gummi ammoniac.* Demulcentia, incraſſantia deſtinamus acriori ſalſo, & tenui ſero, e. gr. *mucilaginoſa, amygdal. tragacanthum. jujub. caric. liquirit. hordeum, ſperma cet. bol. armen. ebur ſpec. antih. Pot. Conſ. roſar. papav. err. diacod. ſolid. & liquid. ſp. diatragac. Syr. de jujub. Lohoh. ſan. & expert.* Imò ad ſiſtentia nonnunquam progrediendum, *papaveracea, opiata*, ubi commendantur *MP. d. ſtyr. Cloſſ. d. Cynogloſſa*, qualia nonnunquam copioſam nimis & moleſtam ſeri, etiam non tenuis, per tuſſim ejectionem & poſtulaſſe & optimè rem ceſſiſſe notarunt Practici. *Adſtringentia* tonum partium atque ſanguinis reſtituentia, conſervantia, non rarò quoque in hujusmodi fluxibus, Diarrhœis requiruntur, ut *rhabarb. toſtum, tormentill. unicorn. foſſil. terr. ſigill.* & ex claſſe *abſorbentium* ſive *præparantium* plura quæ ſeri hactenus adductis vitiis commodè opponuntur, cùm non ſolum crudum & variè peccantem inprimis viis humorem obtundere, enervare, chylumque adeò ut purior & melior ad ſanguinem veniat, præparare valeant, ſed & acres, ſalinas particulas, quæ in ſero facilè ſolvuntur, ejusque anomalias & dyſcraſias ſæpiſſimè cauſantur, imbibere, efficaciam earum ſiſtere, adeoque mixturam ſanguinis integritati priſtinę reſtituere potis ſunt, cùm illarum vim & efficaciam etiam ultra primas vias ſe extendere non

una

una ratione comprobatum ſit, talia ſunt *Corn. alc. C. C. unicornu*, *oculi cancrorum*, *corallia*, *matr. perlar. cryſtall. antimon. diaphor. &c.* quorum quædam volatilibus particulis non deſtituta, diaphoretica quoque & reliquis medicamentis commodè permiſcenda. *Cinabarim* à Quibusdam ad præcipitantia relatam cum ſeri fluorem promovere ſoleat, in caſu, ubi ille non tam augendus, quàm ſiſtendus, præſcribere non ſolet *Excell. Dn. Præſes.* Sero ad colliquationem prono terrea, ſtringentia nonnihil, inviſcantia, & acrimoniam liquantem obtundentia opponi poterunt, quo in caſu *TRæ antiphthiſicæ ex ſacch. ſaturn. & vitr. Mart. cum ſpir. vini* uſum ſunt, qui extollunt. Sero cachectico, fluxili, cum adſtringentibus, roborantibus, aromaticis deſtinamus abſorbentia, ut *ſpec. diarrhodon. Abb. diatr. ſantalon. diaph. Mart. pulv. Cachect. Quercet. &c.*

XVII.

Topica ſive externa hujusmodi morbis opponenda conditioni ipſarum partium affectarum accomodari debent, è pluribus hoc loco deſtinamus oculis *collyria*, naribus *errhina & ptarmica*, ori *apophlegmatizonta;* Reſpiciunt illa ſerum vel evacuandum, derivandum, reſolvendum, partes aperiendas, vel temperandum, demulcendum, vel incraſſandum, ductus occludendos. *Primum* debetur ſero copioſo, incraſſato hîc vel ibi, quod calidis, incidentibus, ſtimulantibus, maſticatoriis & errhinis ſollicitari poteſt, vel in alia parte peccans, medicamentis ut ad hanc derivetur invitari. Materia remediorum exhibet pro ore *maſtichen*, *cubebas*, *pyrethrum; naribus pulveres ſternutatorios*, liquores item ex *majorana*, *vitriolo*, & ſimilibus, quo etiam ſpectat uſitatus hodiè *ſpir. fl. Anthos. Alterum* acre, ſalſum, rodens, inflammationem ſibi nonnunquam jungens poſtulat aquea, blanda, temperata, uti *lac*, *mucilagines tragacanth. cydonior. cum abſorbentibus matr. perlar. corall. præparatis ut alcool. Tertium* ſcil. ſerum fluxile, partes relaxatæ, patulæ nimis, ad ipſa adſtringentia progrediendum, taliaque parti cautè applicanda jubent. His ſuperaddunt alia externa *ſacculos* capiti, *emplaſtra* cervici, *balſama*, *eſſentias* etiam vertici & temporibus, quæ ſingula ſpirituoſa partes roborare, diaphoreſin promovere, Spiritus ſuſcitare valent.

XVIII.

Tertius Diæteticus reſtringendus eſt non ad conſervationem ſolùm ſanitatis & virium, ſive ad partem hygieinen, ſed & opponendus diſpoſitioni præter naturali, ut ex hâc quoque parte indicationi ſatisfieri queat, & indicato commodum auxilium ſubjungi. Hîc ergò primum removendo noxia, vitare ægrum jubemus id omne, quod theſ. VII. in ordine cauſarum copioſam ſeri excretionem promoventium adduximus, inter quæ equidem citari & vocari ſolent quædam omnibus ex æquo ferenda, ea ipſa tamen cautelam admittunt, & partim corrigi, partim declinari poſſunt; ex altera parte commendamus uſum ſex rerum non naturalium, ad diverſitatem accuſatarum cauſarum morbificarum ad inſtar remediorum directum. Sit ergò aër temperatus, aut hyberno fluxionum tempore in cubiculo paretur talis; alimenta ſero materiam non advehant nimiam, ſed corrigantur aromaticis, reſpiciatur vis quibusdam juncta aperiens, diuretica &c. unde medicamentoſa audiunt, aut aliâs acria ſangvinis & humorum ſpicula temperentur blandis animalium & vegetabilium partibus; Vinum exulet acidum, in quibusdam caſibus nimis generoſum, copioſum; Si præter vinum requiratur pro potu Decoctum, parari poterit ſecundarium ex lignis additis ordinariis polychreſtis ingredientibus, catarrhoſis non inutile; motus corporis moderatus, debito ſcil. tempore & modo inſtitutus, promovens Diaphoreſin, adjuvans liquorum motum, hîc quoque ſcopo & præſervandi & curandi commendatur. Ut circa excreta & retenta utrinque limites obſerventur curæ Medici eſt, qui & in ſpecialioribus caſibus plura determinabit.

TANTÙM!

DEO T. O. M. pro conceſſis benignè viribus ſit Laus, Honor & Gloria.